

actiz

Duurzame zorg voor ouderen

de beweging zet door

branchevereniging van zorgorganisaties
verpleeghuiszorg | zorg thuis | revalidatie en herstel | jeugd

Voorwoord

Duurzame zorg is geen abstract ideaal of een extra taak bovenop alles wat al moet. Duurzame zorg is goede zorg. Het gaat over gezondheid – van cliënten, medewerkers én onze leefomgeving – en over effectiviteit: slimmer werken, verspilling tegengaan en middelen inzetten waar ze écht waarde toevoegen. Precies daarom is de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 zo belangrijk geweest, en precies daarom stopt de beweging niet nu dit programma zijn laatste fase ingaat.

Ik kijk terug op de Green Deal als een groot succes. In de eerste jaren zijn er grote stappen gezet op het gebied van CO₂-reductie, met name in vastgoed. Maar we zijn er nog lang niet. De zorg is verantwoordelijk voor ongeveer 7 procent van de totale uitstoot in Nederland, dus het doet er écht toe als wij die uitstoot gezamenlijk weten terug te dringen. Juist nu moeten we doorpakken.

De volgende stap ligt wat mij betreft bij het terugdringen van afvalproductie en bij slimmere inkoop. Daar is nog enorm veel winst te behalen. Kijk alleen al naar hoe gigantisch veel medicijnen er worden weggegooid. Dat is slecht voor het milieu, maar ook zonde van geld en grondstoffen. Duurzaamheid en financiële effectiviteit gaan hier hand in hand.

Tegelijkertijd zie ik dat verduurzaming niet alleen draait om cijfers en doelen,

maar vooral om mensen. Om bewustwording, eigenaarschap en het lef om het anders te doen. Bij Omring helpt *Het Groene Verpleeghuis* als project om die beweging te versnellen. Het maakt duurzaamheid concreet en zichtbaar: van bronzen certificaten tot het voorkomen van afval en het tegengaan van medicijnverspilling. Zulke voorbeelden laten zien dat verduurzaming werkt – en dat iedereen daarin een rol kan spelen.

Dat zie je ook terug in de verhalen in deze bundel. Interzorg Noord Nederland laat zien hoe je met kleine stappen grote effecten kunt bereiken in enthousiasme en betrokkenheid. IJsselheem maakt duidelijk dat circulariteit begint bij inzicht in wat je gebruikt en weggooit. En het voorbeeld van medicijnverbruik bij Amstelring toont hoe duurzaamheid direct bijdraagt aan kwaliteit en effectiviteit van zorg.

In deze bundel worden 26 initiatieven uitgelicht. Gezamenlijk laten zij zien welke grote stappen al zijn gezet en ook waar de ouderenzorg nog aan werkt.

De Green Deal Duurzame Zorg 3.0 heeft een sterk netwerk en veel kennis opgeleverd. Als we dat netwerk behouden en goede voorbeelden blijven delen, dan neemt de beweging alleen maar toe. Laat je inspireren door deze Duurzaamheidsbundel en ga nú versnellen. Want duurzame zorg is geen luxe of toekomstbeeld – het is wat we vandaag al moeten doen.

Robin Bremekamp
Bestuurder Omring | Portefeuillehouder
Duurzaamheid ActiZ

Inspirerende voorbeelden

Deze publicatie laat zien dat er al heel veel gebeurt in de sector. Met 26 voorbeelden van zorgorganisaties uit het hele land, ingedeeld in 6 verschillende categorieën, willen we je inspireren en enthousiasmeren zodat er nog veel meer duurzame voorbeelden in de ouderenzorg komen.

Organisatie en aanpak

Initiatieven

Klik op één van de paginanummers om naar het artikel te gaan.

Green Office Amstelring
zet ideeën om in werkelijkheid

Zorggroep Noordwest-Veluwe kiest
voor duurzaamheidsrapportage

Zorgorganisatie:

Amstelring

Initiatief:

Green Office

Green Office Amstelring zet ideeën om in werkelijkheid

Veel zorgorganisaties hebben inmiddels één of meerdere Green Teams. Amstelring pakte het nog groter aan en richtte in 2024 de Green Office op, die verantwoordelijk is voor de brede duurzaamheidsaanpak van de organisatie. Het doel is dat duurzaamheid in 2035 vanzelfsprekend is in alle onderdelen van de organisatie. De Green Deal Duurzame Zorg 3.0 is hierbij leidend.

De Green Office bestaat uit een duurzaamheidsadviseur, een Green Team coördinator, communicatieadviseurs, projectleiders en medewerkers. Samen ontwikkelen ze strategieën, starten ze projecten en begeleiden ze collega's. Een belangrijke taak van de Green Office is het actief ophalen van ideeën en initiatieven van medewerkers, om die vervolgens te verbinden aan beleid.

Een voorbeeld is een zorgprofessional in verpleeghuis De Venser in Amsterdam-Zuidoost, die zag dat er een aanzienlijk

aantal plastic medicijnbekers werd weggegooid. In haar zoektocht naar alternatieven kwam ze op herbruikbare medicijnbekers. Vervolgens schakelde de Green Office met de inkoopafdeling en inmiddels zijn herbruikbare bekertjes bij Amstelring de standaard: plastic varianten zijn niet langer te bestellen. Het resultaat mag er zijn: jaarlijks worden nu ruim 600.000 plastic medicijnbekers van de afvalberg gehouden.

'Veel locaties hebben inmiddels een Green Team. Erg belangrijk,' stelt strategisch duurzaamheidsadviseur Joep de Hoog. 'Deze teams starten op de werkvloer duurzame initiatieven, die relevant zijn voor die locatie of dat team. De Green Office zorgt er dan voor dat goede ideeën zichtbaar worden in de hele organisatie en breder worden uitgerold.'

Zorgorganisatie:

Zorggroep Noordwest-Veluwe

Initiatief:

Rapporteren over impact op mens en milieu

Zorggroep Noordwest-Veluwe kiest voor duurzaamheidsrapportage

Hoewel de rapportagerichtlijn Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) alleen geldt voor grote BV's, NV's en beursgenoteerde bedrijven, koos Zorggroep Noordwest-Veluwe er vrijwillig voor om volgens deze Europese duurzaamheidsrichtlijn te gaan werken. De zorgorganisatie sloeg hierbij de handen ineen met inkoopcoöperatie Intrakoop.

Hoe duurzaam is onze zorgorganisatie nu eigenlijk precies? Deze vraag kreeg manager inkoop en facilitair Mark Leonard steeds vaker van collega's binnen Zorggroep Noordwest-Veluwe: 'De communicatieafdeling wilde weten wat ze erover naar

buiten konden communiceren, er werd gevraagd wat we hierover konden opnemen in het bestuursverslag en de Raad van Bestuur vroeg naar de stand van zaken.'

Maar ook extern klonk die vraag steeds vaker, bijvoorbeeld vanuit banken en zorgkantoren. 'Die informatie had ik toen niet paraat,' zegt Leonard. 'Bij toeval raakte ik hierover in gesprek met Intrakoop, met wie we al nauw samenwerkten. Samen onderzochten we waar de Zorggroep nu staat op het gebied van verduurzaming en hoe we dit verder kunnen brengen, beter kunnen monitoren en rapporteren.'

CSRD

Het management van de zorgorganisatie besloot om nader te laten onderzoeken of hierbij gewerkt kon worden volgens

de richtlijn met het meest ambitieuze niveau: CSRD. Deze Europese richtlijn verplicht grote ondernemingen om in hun bestuursverslag te rapporteren over hun impact op de mens en het milieu. De CSRD doet dit op basis van de ESG: Environment, Social en Governance (milieu, sociaal, en beleid). Dit moet zorgen voor meer transparantie en verantwoording op het gebied van duurzaamheid. De richtlijn geldt alleen voor grote BV's, NV's en beursgenoteerde bedrijven. Veel zorgorganisaties zijn dan ook niet CSRD-plichtig.

Ook Zorggroep Noordwest-Veluwe had deze plicht niet. 'Maar we dachten: als we het gaan doen, doen we het goed', zegt Leonard, 'en sorteren we alvast voor op een toekomst waarin de rapportages over duurzaamheid nog belangrijker worden voor onze stakeholders en mogelijk ook een verplicht karakter krijgt voor zorgorganisaties.'

"Hoe duurzaam zijn we écht? Zorggroep Noordwest-Veluwe kiest voor inzicht én actie."

Samenwerking met Intrakoop

Consultant duurzaamheid Lise Winters van Intrakoop ondersteunt Leonard hierbij. 'Wij begeleiden steeds vaker zorgorganisaties bij dit soort trajecten', zegt Winters. 'Je kunt het implementatieproces van de CSRD zien als twee fasen. Fase één is het vooronderzoek, waarin je aan de hand van kansen, impact en risico's bepaalt welke thema's relevant zijn om over te rapporteren. In fase twee vindt de dataverzameling en de daadwerkelijke rapportage plaats.'

Maar in het vooronderzoek komen ze erachter dat de CSRD te ambitieus blijkt voor Zorggroep Noordwest-Veluwe. Volgens de richtlijn zou de zorgorganisatie op meer dan 500 punten moeten rapporteren. 'Dat schoot zijn doel voorbij,' zegt Leonard. 'We willen verantwoorden wat relevant is voor onze organisatie en onze stakeholders. Niet rapporteren om het rapporteren.'

Overstap naar de VSME

Daarom is uiteindelijk gekozen voor de Voluntary Sustainability Reporting Standard for Micro, Small and Medium-sized Enterprises (VSME). Deze standaard is eenvoudiger dan de CSRD, maar helpt bedrijven toch op een gestructureerde manier bij het opstellen van een duurzaamheidsrapportage. Deze keuze past bij het duurzaamheidsbeleid van Zorggroep Noordwest-Veluwe, zegt Leonard: 'Ambitieuze, maar realistisch, met oog voor kleine, haalbare stappen.'

Strategische keuze

Die benadering is niet alleen een principiële keuze, maar ook een strategische. Banken moeten zelf voldoen aan de CSRD en kijken daarom steeds vaker naar de duurzaamheid van organisaties die zij financieren. 'We weten dat banken momenteel zelf ook bezig zijn met de CSRD en intern gesprekken voeren over welke ESG-thema's uitgevraagd gaan worden aan zorgorganisaties,' zegt Winters. 'Dat zou verder kunnen gaan dan alleen energie en CO2-uitstoot.' Leonard herkent dat. 'Als wij financiering willen voor verbouw of nieuwbouw, kan het helpen als we kunnen laten zien waar we staan. En voor duurzame investeringen kan dat zelfs gunstige voorwaarden opleveren.'

"Van losse interne en externe vragen naar een structurele duurzaamheidsaanpak."

Het doel van VSME is om een duurzaamheidsrapportage op te leveren dat inzicht biedt. 'Let wel, de VSME is gericht op rapporteren en niet op het daadwerkelijk verduurzamen', verduidelijkt Winters. Zorggroep Noordwest-Veluwe wil met de data meten hoe het ervoor staat en dit borgen in een duurzaamheidsverslag. Leonard: 'Maar vervolgens willen we met al die verzamelde data duurzaamheidsstappen gaan zetten.'

Milieuthermometer

Daarom gaat Zorggroep Noordwest-Veluwe naast het VSME-traject aan de slag met de Milieuthermometer. Dit traject loopt parallel met de VSME-rapportage. Ook hier zal Intrakoop bij begeleiden. Winters: 'Het zijn twee losstaande trajecten, maar informatie die je voor het ene traject ophaalt, kun je vaak ook voor het andere gebruiken. Zeker op de milieukant doe je geen dubbel werk.'

Binnenkort gaat Zorggroep Noordwest-Veluwe aan de slag met het verzamelen van data en rapporteren volgens de normen van de VSME. Medewerkers uit verschillende disciplines schuiven aan in een projectteam en duurzaamheid heeft een vaste plek gekregen in overlegstructuren. Leonard ziet dat als een belangrijke stap. 'Als iedereen aan tafel zit en blijft komen, weet je dat het leeft en dat mensen echt gemotiveerd zijn.'

Uiteindelijk moet dit leiden tot één helder en praktisch duurzaamheidsverslag, dat naar verwachting eind 2026 af is. Dit moet inzicht geven en richting bieden. Leonard: 'Zodat we duurzaamheid nog beter in de zorgorganisatie kunnen verankeren én verbeteren, op alle niveaus.'

In 2024 heeft ActiZ ter voorbereiding op de CSRD meerdere instrumenten laten ontwikkelen samen met en voor zorgorganisaties. [Deze zijn te hier vinden](#)

Initiatieven

Klik op één van de paginanummers om naar het artikel te gaan.

ActiZ in actie: project ‘Versnelling
Voedseltransitie Langdurige zorg’
van start

Zelf streekgerechten koken
met lokale producten

Focus op duurzame inzetbaarheid

Duurzame beleef tuin brengt bewoners
en buurtgenoten in beweging

Gezondheidsbevordering

Project 'Versnelling Voedseltransitie Langdurige zorg' van start!

> **Waarom:**

Steeds meer zorgorganisaties zetten stappen richting een gezond en duurzaam voedingsaanbod. Toch is het draagvlak en de kennis om deze verandering breed en blijvend door te voeren nog niet altijd groot genoeg. Veel zorgorganisaties zoeken praktische handvatten om hun voedingsaanbod te verbeteren en aan te laten sluiten op de behoeften van verschillende doelgroepen en woon- of kookvormen.

Met 'Versnelling Voedseltransitie Langdurige zorg' krijgen zij ondersteuning om hun maaltijdaanbod toekomstbestendig te maken. Hierbij ligt de nadruk op minder verspilling en meer plantaardige eiwitten, maar is er ook aandacht voor een gezondere balans in de voeding volgens de Schijf van Vijf. Zo draagt de sector bij aan de doelstellingen van de Green Deal Duurzame Zorg 3.0.

> **Hoe:**

Om deze doelen te bereiken worden vijf activiteiten uitgevoerd:

1. Het vergroten van draagvlak voor gezonde en duurzame voeding.
2. Het verzamelen en bundelen van bestaande kennis.
3. Het ophalen van behoeften en belemmeringen rondom deze thema's, en het vertalen van deze inzichten naar bruikbare hulpmiddelen.

4. Het verzamelen van kennis en ervaring over borging van resultaten en kostprijscalculatie.
5. En tot slot het verspreiden van kennis en stimuleren van het gebruik van de ontwikkelde tools, via bijeenkomsten.

Goed om te weten:

ActiZ werkt voor dit project samen met de VGN en de Nederlandse ggz en met drie kennispartners: Alliantie Voeding in de Zorg, Stichting Eten+Welzijn en Greendish. Zorgorganisaties kunnen zich aanmelden voor een van de pilots, of kunnen deelnemen aan kennissessies. Het project

loopt van november 2025 tot en met december 2026 en wordt gefinancierd door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Alle instrumenten die ontwikkeld worden tijdens dit project worden gedeeld met zorgorganisaties en zijn na afloop breed beschikbaar.

Zorgorganisatie:
Interzorg Noord-Nederland

Initiatief:
Lokale duurzame gerechten

Zelf streekgerechten koken met lokale producten

Interzorg stopte in 2020 met kant-en-klaarmaaltijden voor cliënten en ging zelf maaltijden bereiden met streekproducten. Mét succes.

Het idee voor de duurzame maaltijden ontstond jaren geleden, toen Interzorg erachter kwam dat meer dan de helft van de bijvoeding in de gootsteen belandde. Dit terwijl 20 tot 30 procent van de cliënten ondervoed binnenkwam. Het idee voor culinaire hapjes met verse, streekgebonden producten was geboren.

Dit resulteerde in het zelf bereiden van maaltijden. Hierbij ligt de focus op duurzaamheid en voedzaam, lekker eten. Interzorg koopt aardappels en groenten rechtstreeks in bij boeren in de streek. De zorgorganisatie biedt cliënten verse, herkenbare gerechten. Zoals dikke rijst, een specialiteit van de streek, dat cliënten met smaak eten.

Ook voor het logistieke proces zijn bewuste keuzes gemaakt. De maaltijden worden zelf gemaakt in de centrale keuken in het nieuwe Servicecentrum en worden in elektrische vrachtwagens naar de zorglocaties vervoerd. Daarnaast werkt de zorgorganisatie samen met het biologische landbouwbedrijf Botmas, om nieuwe maaltijden te ontwikkelen. Zoals soepen met een hoge voedingswaarde. De voedzaamheid wordt na ontwikkeling in twee laboratoria onderzocht.

En de smaak? Dat zit wel goed: cliënten geven de maaltijden gemiddeld een rapportcijfer 8. Ook won Interzorg vorig jaar de Distrivers kookwedstrijd 'Het beste menu van de zorg'.

Zorgorganisatie:
De Wever

Initiatief:
Vitaliteitsbeleid zorgprofessionals

Focus op duurzame inzetbaarheid

De Wever wil vooroplopen als het gaat om de duurzame inzetbaarheid van haar zorgmedewerkers. Daarom schreef de zorgorganisatie hier een visie over en kwam de focus volledig te liggen op het vitaal houden van het personeel.

Zoals het kennen en beschermen van je grenzen en wat je werkvermogen kan laten wankelen, zoals mantelzorg. Verder hebben zogenoemde InDialoog sessies geleid tot meer zeggenschap voor de zorgteams: niet het management bepaalt wat er op de agenda van de werkoverleggen staat, maar de medewerkers geven aan waaraan zij willen werken en hoe het management hierin kan ondersteunen.

Vitaliteit bestaat bij De Wever uit vier onderdelen:

1. Zingeving: jouw innerlijke motivatie en talenten. Komen die voldoende tot uiting in je werk?
2. Fysieke vitaliteit: de gezondheid van je lichaam. Hoe zorg ik goed voor mijn lichaam?
3. Mentale vitaliteit: jouw manier van denken. Hoe is jouw kijk op het leven?
4. Emotionele vitaliteit: het herkennen en erkennen van emoties. Welke emoties spelen bij jou een belangrijke rol en hoe ga je om met jouw emoties?

Voor elk van deze onderdelen organiseert de zorgorganisatie bijeenkomsten en trainingen voor medewerkers.

Zorgorganisatie:
Zorgcentrum 't Slot

Initiatief:
Duurzame beleefstuin

Duurzame beleefstuin **brengt bewoners en buurtgenoten in beweging**

Bewoners én buurtgenoten kunnen spelenderwijs bewegen in de nieuw aangelegde beleefstuin van Zorgcentrum 't Slot in Gameren.

In de beleefstuin kunnen mensen wandelen, levensgroot dammen, of fietsen met de hand- of voetfiets. Verder zijn er moestuintafels, een pluktuin en zijn er fruitbomen in de tuin geplaatst. Ook voor kinderen uit de buurt is er van alles te beleven. Zo is er een hinkelbaan, een boterkaas-en-eieren-spel en een oldtimer trekker waarop geklommen mag

worden. Door in de beleefstuin een wadi aan te leggen, kan regenwater zoveel mogelijk in de grond trekken. Zo wordt het grondwater aangevuld, wat goed is voor de planten en bomen. Een bijenhotel, insectvriendelijke beplanting en solar oriëntatie-lampen maken deze duurzame tuin helemaal af.

Kennis en bewustwording

Initiatieven

Klik op één van de paginanummers om naar het artikel te gaan.

ActiZ in actie: leerprogramma
'De duurzame werkdag van een
zorgprofessional'

Sevagram maakt duurzame
initiatieven zichtbaar met 'Groener
dan vandaag'

Brabantse zorgorganisaties
bundelen krachten voor
een groene toekomst

Duurzaamheidsverslag geeft
inzicht in gezette stappen

Spelenderwijs naar duurzamere
maaltijden in het verpleeghuis

Leerprogramma 'De duurzame werkdag van een zorgprofessional'

> Waarom: We willen zorgorganisaties helpen groener te werken en duurzaamheid structureel te verankeren in de dagelijkse praktijk. Hiervoor heeft ActiZ samen met de Groene Zorg Alliantie, NVZ, VGN, Nederlandse

ggz, Impact+, RMMBR, Blend Leren en vele zorgorganisaties een online leerprogramma over duurzame zorg ontwikkeld. Ook is een praktische toolkit met communicatie middelen ontwikkeld.

> Hoe: In acht interactieve modules leren zorgprofessionals hoe duurzaamheid een vanzelfsprekend onderdeel wordt van de werkdag. De modules zijn gebaseerd op de thema's van de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 en sluiten aan op de praktijk. Elk onderdeel duurt tussen de 20 en 30 minuten, is op

elk moment te volgen en direct toepasbaar op de werkvloer. Professionals starten met een zelfscan en kunnen daarna zelf kiezen met welk thema ze eerst aan de slag gaan: leefstijl, werkomgeving, reizen, energie, dagelijks verbruik, denken of samenwerken in je team.

Goed om te weten:

Het leerprogramma is V&V-geaccrediteerd en ondersteunt zorgorganisaties bij het concreet invulling geven aan de doelstellingen van thema 2 van de Green Deal Duurzame Zorg 3.0. Organisaties kunnen het programma laagdrempelig inzetten binnen

hun eigen leeromgeving met LTI of SCORM. Deze koppelingen zijn beschikbaar via de [website van de Groene Zorg Alliantie](#). Het programma is gratis toegankelijk voor zorgorganisaties. Kom via [deze video](#) alles te weten over het leerprogramma!

In de praktijk:

Zorgorganisatie Leger des Heils heeft het leerprogramma mede-ontwikkeld. Programmamanager Duurzaamheid Lourens Geertsma: 'Als je goed wilt zorgen voor mensen, moet je ook goed zorgen voor de aarde. Deze waarden zijn niet los van elkaar te zien en horen bij de identiteit van het Leger des Heils. Het leerprogramma past hier perfect bij. In het leerprogramma wordt de medewerker op een toegankelijke en speelse manier bewust gemaakt van hoe je duurzame keuzes kunt maken in de loop van

je werkdag. De look en feel is uitnodigend en het sluit goed aan op de dagelijkse zorgpraktijk. Als we dit gaan implementeren denk ik dat het goed is als de bestuurder van tevoren het belang ervan toelicht, bijvoorbeeld via een video. Zodat voor iedereen duidelijk is dat we als organisatie willen bijdragen aan een betere wereld.'

Lourens Geertsma
Programmamanager
Duurzaamheid

Sevagram maakt duurzame initiatieven zichtbaar met 'Groener dan vandaag'

Zorgorganisatie:

Sevagram

Initiatief:

Duurzaamheidscampagne voor meer zichtbaarheid

foto: Stan Keulen - Bedrijfsfotografie

Vandaag iets groener dan gisteren

Sevagram zette al belangrijke stappen in het verbeteren van duurzaamheid: van medewerkers die fietsen naar het werk tot minder plastic gebruiken. Maar die inzet bleef vaak onzichtbaar, intern én extern. Daarom zette de zorgorganisatie samen met MarketingMakkers de campagne 'Groener dan vandaag' op. Om te laten zien waar de organisatie voor staat en zo te zorgen voor meer bewustwording. Groener dan vandaag zegt: je hoeft niet meteen all-in te gaan. Als je vandaag iets duurzamer doet dan gisteren, ben je al goed bezig.

Voor drie doelgroepen werd een eigen haakje bedacht:

- Medewerkers en vrijwilligers: zij maken dagelijks duurzame keuzes op de werkvloer. *'Wat je thuis al doet, kun je ook op je werk doen. Alle kleine beetjes helpen.'*
- Cliënten en hun familie: zij willen weten hoe zorg en duurzaamheid hand in hand gaan en niet ten koste gaat van de zorg. *'We zorgen goed voor uw naasten én voor de wereld waarin zij leven.'*
- Potentiële medewerkers: zij kijken kritisch naar het imago en de waarden van de organisatie. *'Bij Sevagram zorgen we niet alleen voor mensen, maar ook voor de wereld van morgen.'*

De boodschap werd intern verspreid via nieuwsbrieven, intranetberichten en posters. Medewerkers kregen concrete tips om er zelf mee aan de slag te gaan. Extern werd gekozen voor social mediaberichten en familiecommunicatie via de nieuwsbrief.

'Voorafgaand aan het proces hielden we een enquête onder medewerkers én hun netwerk om te peilen wat het huidige kennisniveau rondom duurzaamheid binnen Sevagram was en waar de behoefte lag. Dit heeft als basis gediend voor alle vervolgstappen', zegt Rachelle Peters, Programmamanager Duurzaamheid bij Sevagram. 'Groener dan vandaag geeft duurzaamheid binnen Sevagram een herkenbaar gezicht.'

Het concept is sterk, toegankelijk en sluit goed aan bij onze organisatie.'

Vanuit de gedragspsychologie koos MarketingMakkers voor een gestructureerde aanpak: intern volgens het model van gedragsverandering (van bewustwording naar volhouden) en extern volgens het AIDA-model (Attention, Interest, Desire, Action). Voor medewerkers en vrijwilligers lag de focus op eigenaarschap. Niet alleen informeren, maar ook activeren: van herkennen naar doen. Voor cliënten en familie draaide het vooral om vertrouwen en transparantie. Ze willen weten dat Sevagram duurzaamheid serieus neemt, maar zonder dat de zorg daaronder lijdt.

In de contentplanning is gekozen voor een consistente stroom aan herkenbare en herhaalbare boodschappen, zonder overkill. Daarbij is gewerkt met vaste formats, visuele herkenbaarheid en ruimte voor actuele 'inhakers'.

Wil je zien ze en horen hoe ze duurzaamheid bij Sevagram breed oppakken? Bekijk dan [hier de video](#).

Zorgorganisatie:
Stichting Sint Jozefoord

Initiatief:
Samenwerken in de regio:
IedereenZorgt

INTERVIEW

Brabantse zorgorganisaties bundelen krachten voor een groene toekomst

Marjolein Verstraeten
Bestuurder Stichting Sint Jozefoord

In het samenwerkingsverband IedereenZorgt werken twaalf VVT-organisaties in Noordoost-Brabant aan toekomstbestendige ouderenzorg.

Binnen IedereenZorgt zijn zes thema's gekozen: vitale burgers en cliënten, aantrekkelijk werken, innovatie en onderzoek, samen anders organiseren, digitalisering en data én duurzaamheid. Voor elk thema zijn één of meerdere bestuurders verantwoordelijk en is er een ondersteunende programmadirecteur.

Bestuurder Marjolein Verstraeten van Stichting Sint Jozefoord is hierbij

kartrekker van het thema duurzaamheid. Dit thema kreeg in 2022 officieel vorm toen de zorgorganisaties samen de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 ondertekenden. Verstraeten: 'Door de Green Deal te vertalen naar concrete acties en kennisdeling, stimuleren we elkaar om stappen te zetten richting circulaire, energiezuinige en gezonde zorg voor ouderen.'

Elke zorgorganisatie in het samenwerkingsverband IedereenZorgt deed een nulmeting met het CO₂-routeplan en stelde een plan van aanpak op.

'Daarmee kregen we zicht op waar we stonden op het gebied van voeding, inkoop, mobiliteit en energieverbruik,' zegt Verstraeten.

De duurzame samenwerking binnen IedereenZorgt kreeg structuur met een kernteam duurzaamheid – een groep experts uit de verschillende zorgorganisaties – en vier regionale werkgroepen rond de gekozen duurzaamheidsthema's. Ook werd een buddysysteem opgezet. Verstraeten: 'De grotere organisaties in het netwerk hebben vaak duurzaamheidsspecialisten in huis, kleinere niet.

Met het buddysysteem coachen experts uit grote zorgorganisaties collega's van kleinere organisaties. Zo zorgen we dat iedereen op hetzelfde kennisniveau komt.'

Van visie naar praktijk

De werkgroepen vertalen beleid naar de werkvloer. Zo ontwikkelde een werkgroep een gezamenlijke blauwdruk voor duurzame voeding, die vervolgens door de Green Teams binnen de verschillende organisaties werd aangepast aan de eigen praktijk. 'In die blauwdruk staat bijvoorbeeld hoe je kunt werken aan de eiwittransitie,' legt de bestuurder uit.

'In onze verpleeghuizen eten bewoners graag vlees, maar we kunnen ze ook kennis laten maken met plantaardige alternatieven. En tijdens onze nieuwjaarsreceptie voor personeel serveerden we vorig jaar plantaardige kroketten en hamburgers zonder het te zeggen. Niemand had het door – tot we het later vertelden. Dat laat zien dat verandering mogelijk is, stap voor stap.'

De werkgroep heeft ook een visie op duurzaamheid geformuleerd, waar elke zorgorganisatie gebruik van kan maken en een eigen 'sausje' overheen kan doen. 'De visie van zorgorganisaties verschilt vaak niet zoveel. Zo komt iedereen met een fietsplan, of willen ze iets met medicatieverspilling. Het is zonde om hier allemaal afzonderlijk tijd en energie in te steken,' zegt Verstraeten.

Een van de grootste successen van de samenwerking IedereenZorgt vindt zij de gezamenlijke digitale kennisbank, waarin beleid, visies en formats over duurzaamheid worden gedeeld. Als een

organisatie bijvoorbeeld geen eigen CO₂-plan heeft, kan dit uit de kennisbank worden gehaald en aangepast aan de eigen organisatie. Verstraeten: 'Zo kun je snel grote stappen zetten.'

Deze grote stappen zet Sint Jozefoord sinds de samenwerking bijvoorbeeld op het gebied van de CO₂-uitstoot. Verstraeten: 'De afgelopen vijf jaar hebben we het gasverbruik met maar liefst 60 procent gereduceerd door het plaatsen van zonnepanelen en het gebruik van warmtepompen. We hebben de gaskachels letterlijk dichtgedraaid. Dankzij de nulmeting weten we waar we staan en aan welke knoppen we moeten draaien om onze doelen voor elkaar te krijgen.'

"In vijf jaar tijd reduceerden we het gasverbruik met 60% door zonnepanelen en warmtepompen."

Over de eigen grenzen

Het onderlinge vertrouwen dat de zorgorganisaties van IedereenZorgt hebben, is volgens Verstraeten cruciaal voor een goede samenwerking. 'We hebben geleerd over de grenzen van onze eigen organisatie heen te kijken en concurrentie speelt geen rol.' De meerwaarde van deze regionale samenwerking is duidelijk. Door kennis, middelen en energie te bundelen, kunnen

organisaties sneller en efficiënter verduurzamen. 'We hebben nu een netwerk waarin ik precies weet wie ik kan bellen als ik een vraag heb over bijvoorbeeld medicijnverspilling. Die korte lijnen zijn goud waard,' zegt Verstraeten.

De samenwerking wordt financieel ondersteund vanuit regionale middelen die de zorgorganisaties vanuit het Zorgkantoor VGZ ontvangen. Net zoals bij onze andere samenwerkingsplannen en -activiteiten, brengen zij de voortgang van de verduurzaming periodiek in kaart. Zowel inhoudelijk als financieel. Verstraeten: 'Dat houdt ons scherp en zorgt dat duurzaamheid geen bijzaak wordt, maar een structureel onderdeel van onze bedrijfsvoering.'

Wat nog nodig is

Hoewel de resultaten indrukwekkend zijn, blijft de bestuurder kritisch: 'We zijn er nog niet. Bewustwording bij medewerkers blijft een uitdaging. En er liggen nog veel kansen, bijvoorbeeld op het gebied van afvalscheiding en circulaire bouw. Maar het feit dat we dit samen doen, maakt dat we echt stappen kunnen blijven zetten. Het mooiste is dat het geen loze woorden zijn. We dóen het echt. En dat laat mijn bestuurdershart sneller kloppen.'

Zorgorganisatie:
Carintreggeland

Initiatief:
Duurzaamheidsjaarverslag

Duurzaamheidsverslag geeft **inzicht in gezette stappen**

Met een kleurrijk duurzaamheidsjaarverslag laat Carintreggeland zien welke stappen er tot nu toe zijn gezet en deelt de zorgorganisatie inspirerende initiatieven.

De Twentse zorgorganisatie Carintreggeland probeert zo duurzaam mogelijk te werken. Dit komt vooral tot uiting in praktische keuzes die zich snel terugverdienen: ingeleverde dienstkleding wordt zoveel mogelijk opnieuw ingezet, er wordt gewerkt met herbruikbare medicijnbekers en er zijn zonnepanelen geplaatst.

Kleurrijke infographics

De duurzame stappen die de zorgorganisatie zet, zijn helder beschreven in het **speciale duurzaamheidsverslag**, dat met kleurrijke infographics is vormgegeven. Zo wordt het water- en gasverbruik door de jaren heen inzichtelijk gemaakt en wordt de afname van reiskilometers getoond.

Zorgorganisatie:
IJsselheem in samenwerking met
kennisorganisatie Vilans

Initiatief:
Bordspel: 'Smaakvol in gesprek'
over duurzame voeding

INTERVIEW

Spelenderwijs naar duurzamere maaltijden in het verpleeghuis

Met het spel 'Smaakvol in gesprek', ontwikkeld door Vilans en de Groene Zorg Alliantie, leren cliënten nieuwe, plantaardige maaltijden kennen. Daarnaast ontdekken zorgverleners op een speelse manier de eetvoorkeuren en -gewoontes van hun cliënt.

Anita Isaku-Manasijev
Voedingswetenschapper en Adviseur kennismanagement
bij Vilans

Thess Overwater
Adviseur Voeding bij zorgorganisatie IJsselheem

Het bordspel 'Smaakvol in gesprek' is onderdeel van de toolkit 'Samen Duurzaam', die cliënten en zorgverleners helpt bewustere keuzes te maken rond duurzaamheid. Uit onderzoek van de Patiëntenfederatie (2024) blijkt dat 61 procent van de zorgvragers meer wil weten over verduurzaming in de zorg. Het spel vergroot kennis en bewustwording over voeding en is toegespitst op cliënten in de intramurale ouderenzorg.

'Smaakvol in gesprek' werkt als een soort 'slangen en ladders', waarbij spelers hun pion over het spelbord verplaatsen. Als ze op een bepaald vakje komen, trekken ze een gesprekskaart. Hierop staan vragen die ingaan op duurzame voeding. Zoals: welk gerecht smaakt ook goed met minder vlees? Er wordt ook geproefd: de zorgprofessional zet van tevoren drie kleine plantaardige gerechtjes klaar, die worden geproefd als de speler verder in het spel komt. Bijvoorbeeld een stukje plantaardige cake, plantaardige chocolade, of plantaardige tonijnsalade op een cracker.

Kleine aanpassingen

Anita Isaku-Manasijev, Voedingswetenschapper en Adviseur kennismanagement bij Vilans: ‘Natuurlijk zijn eiwitten, die vooral in vlees en vis zitten, extra belangrijk voor de spieren van ouderen. Het spel pleit dan ook niet voor volledig plantaardig eten, maar laat zien dat kleine aanpassingen al verschil kunnen maken. Een deel van het vlees kan prima vervangen worden door plantaardige producten, in overleg met een diëtist.’

Er kan bijvoorbeeld pasta bolognese gemaakt worden met een saus van gehakt en linzen, of een ragout waarvoor niet alleen kippenvlees, maar ook paddenstoelen worden gebruikt. Ook kunnen keuzes binnen productgroepen gemaakt worden, zonder gelijk te minderen in vlees. Isaku-Manasijev: ‘De broeikasgasuitstoot en het land-gebruik van kalfsvlees is bijvoorbeeld een stuk hoger dan die van kipfilet. Van alle vleessoorten heeft kip het minste invloed op het klimaat en rundvlees het meest.’

Maar het spel draagt niet alleen bij aan duurzame keuzes in voeding. Met de vragen op de gesprekskaarten leren

Uit onderzoek blijkt dat 61 procent van de zorgvragers meer wil weten over verduurzaming in de zorg.

zorgprofessionals ook de eetgewoontes en -voorkeuren van bewoners beter kennen. Welke tussendoortjes vinden ze lekker? Eten ze liever alleen of in gezelschap? En wat vinden ze ervan als er muziek klinkt tijdens het eten? Verder worden herinneringen opgehaald aan wat er vroeger werd gegeten.

Op een speelse manier in gesprek

‘Het is mooi dat dit spel zoveel facetten van voeding belicht en het past goed in ons duurzame beleid’, zegt Thess Overwater, Adviseur Voeding bij zorgorganisatie IJsselheem. Hier wordt ‘Smaakvol in gesprek’ binnenkort geïmplementeerd. ‘We hebben na het ondertekenen van de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 verschillende wijzigingen in ons voedingsbeleid doorgevoerd. Zo serveren we nu elke week een vegetarische maaltijd en hebben we al eerder ons keuzemenu geschrapt. Hierdoor zijn maaltijden minder belastend voor het milieu en is er minder voedsel-verspilling. Met het spel kunnen onze zorgprofessionals op een speelse manier het gesprek aangaan met bewoners.’

IJsselheem gaf Vilans input om de spelinhoud goed te laten aansluiten bij de praktijk. Overwater: ‘Zo vonden we het belangrijk dat de vragen de juiste toon hebben. Het moet niet te betuttelend zijn en de woordkeuze maakt ook een verschil. We merken zelf bijvoorbeeld dat het weerstand kan oproepen bij mensen als je het vegetarische aspect van een maaltijd benadrukt door het bijvoorbeeld “vegetarische pasta” te noemen. Je kunt ook “pasta in rode saus” zeggen.’

Cultuuromslag

Uitdagingen zijn er ook, met name als het gaat om de cultuuromslag onder medewerkers. Overwater: ‘We horen bijvoorbeeld van verzorgenden: “De bewoners zitten in de laatste levensfase, waarom moeten we hen dit nog opdringen? Als meneer Jansen graag een kroket wil, dan geven we hem die toch gewoon?” We blijven hierover het gesprek voeren, waarin we het belang van duurzame voeding toelichten en aangeven dat meneer Jansen met een vegetarische kroket net zo blij kan zijn. Maar het blijft zoeken naar een balans en verandering heeft nu eenmaal tijd nodig.’ Uit vooronderzoek van Vilans blijkt dat de visie van de zorgprofessional een belangrijke rol speelt, zegt Isaku Manasijev: ‘Als een verzorgende plantaardig eten bijvoorbeeld onzin vindt, dan is de kans groot dat de bewoner het niet eens meer wil proeven. Om plantaardige voeding te introduceren, is het dus belangrijk dat de zorgorganisatie hier voldoende draagvlak voor vindt bij de zorgprofessionals.’

De eerste zorgorganisaties hebben het spel al in gebruik genomen en het is op sommige plekken direct een grote

hit. Isaku-Manasijev: ‘In een verpleeghuis kwam zelfs een lokaalgebonden bonensoep weer op het menu, nadat ze erachter kwamen dat bewoners dat vroeger graag aten. Een gerecht dat ook nog eens volledig plantaardig is. Dus dat is dan mooi meegenomen.’

Ga aan de slag met het spel Smaakvol in gesprek

CO₂ – reductie

Initiatieven

Klik op één van de paginanummers om naar het artikel te gaan.

ActiZ in actie: implementatie-
en opschalingscoaching duurzame
zorginitiatieven

Inclusief beleid zorgt voor
aantrekkelijke duurzame mobiliteit

All-electric verbouwing levert forse
CO₂-reductie op

Omring bouwt duurzaam
icoonproject op Texel

Nieuw groen woonconcept biedt
zorgverleners huisvesting

De Nieuwe Hoeven: van verouderd
verpleeghuis naar wonen in het
groen

Duurzaam verbouwen in plaats
van sloop en nieuwbouw

ZonMw-subsidieregeling implementatie- en opschalingscoaching duurzame zorginitiatieven

> **Waarom:** We willen organisaties stimuleren in het beter en sneller implementeren en opschalen van initiatieven die bijdragen aan verduurzaming van zorg.

> **Hoe:** In samenwerking met onderzoekorganisatie ZonMw heeft ActiZ deze subsidieregeling vormgegeven. Door ActiZ is geregeld dat er specifiek budget is gericht op thema 3 van de Green Deal: CO₂-reductie door het verduurzamen van vastgoed.

In de praktijk:

Zorgorganisatie Zuyderland investeerde met hulp van de subsidieregeling in twee duurzaamheidscoördinatoren: een voor het hele concern en een die zich inzet voor de care.

De duurzaamheidscoördinatoren helpen de Green Teams om duurzame ideeën uit het veld in de praktijk te brengen. Dit is in de lijn van het programma 'Duurzaam Zuyderland', waar de zorgorganisatie sinds 2023 mee werkt. De inzet van duurzaamheidscoördinatoren zorgt voor meer overzicht, actie en zichtbare resultaten.

De care-duurzaamheidscoördinator zette zich de afgelopen tijd vooral in voor

CO₂-reductie van alle gebouwen. Hier vallen de contacten met stakeholders, financiële monitoring en projectmanagement voor verschillende trajecten onder in de gebouwen van Zuyderland CARE. Diverse locaties zijn duurzaam gerenoveerd, wat een CO₂-reductie oplevert van 625.000 kg per jaar.

Daarnaast zijn oude kantoormeubelen opgeknapt in plaats van vervangen. Dit bespaarde grondstoffen en voorkwam uitstoot die ontstaat bij het maken en vervoeren van nieuwe meubels. Hiermee is zes ton aan CO₂-emissie bespaard ten opzichte van nieuwe stoelen bestellen. Dit is een reductie van 80,6%, een mooi resultaat!

 Zorgorganisatie:
Tzorg

Initiatief:
Duurzaam mobiliteitsbeleid

Inclusief beleid zorgt voor aantrekkelijke **duurzame mobiliteit**

Mobiliteit zorgt voor de grootste CO₂-uitstoot bij thuiszorgorganisatie Tzorg. Daarom wil de zorgorganisatie duurzame mobiliteit meer toegankelijk maken voor alle medewerkers, ongeacht functie, inkomen of aantal contracturen. Hiervoor ontwikkelde de organisatie de visie Mobiliteit 2030.

Elektrisch rijden was al de norm voor kantoorcollega's, vliegen wordt vermeden en medewerkers krijgen een OV-kaart die ze zakelijk en privé mogen gebruiken. Daarnaast stimuleren fietsregelingen het gebruik van duurzame vervoersmiddelen. Toch profiteren nog niet alle medewerkers van duurzame reismogelijkheden, want thuishulpen hebben vaak geen budget voor een elektrische (lease)fiets en weinig voordeel van fiscale OV-regelingen. Tzorg zoekt daarom naar oplossingen die ook voor deze medewerkers werken.

Anders organiseren

Een belangrijke stap is het anders organiseren van werk. Bijvoorbeeld door medewerkers zo dicht mogelijk bij huis te

laten werken en dus in de planning rekening te houden met reisafstanden. Niels van Geenhuizen, manager Duurzaamheid: 'Medewerkers plannen we het liefst in hun eigen buurt, wijk of stadsdeel, zodat reizen wordt beperkt. Daarbij verkennen we nu een automatisering van de planning op basis van reisafstanden, zodat we bijvoorbeeld proberen te voorkomen dat we op twee verschillende dagen in de Dorpsstraat moeten zijn; idealiter zijn dat cliënten die op dezelfde dag zorg krijgen. Zo reduceren we de uitstoot van CO₂ en kosten.'

Met het lidmaatschap van de Coalitie Anders Reizen ondersteunt Tzorg haar ambitie om duurzaamheid en inclusie structureel te combineren.

Zorgorganisatie:
Marga Klompé

Initiatief:
All-electric woningen

All-electric verbouwing **levert forse CO₂-reductie op**

Zorgorganisatie Marga Klompé maakt de tien groepswooningen op locatie Pronsweide in Winterswijk volledig all-electric: de woningen gebruiken geen gas meer en draaien volledig op elektriciteit.

Naarmate de energietransitie vordert, worden steeds meer woningen all-electric. Dat betekent dat er geen aardgas meer wordt gebruikt. Niet voor de verwarming, maar ook niet voor warm water en koken.

Zorgorganisatie Marga Klompé laat zien dat dit, mede dankzij de verkregen subsidie voor Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA), ook in de zorg mogelijk is. Na een succesvolle proef worden alle groepswooningen van locatie Pronsweide uitgerust met lage-temperatuurverwarming en verwarmd met warmtepompen. Op de daken liggen ongeveer vijftig zonnepanelen per groepswooning die samen zo'n 195.000 kWh per jaar kunnen opwekken. Voor warm water en opslag van energie wordt gebruikgemaakt van een thermische batterij met Phase Change Materials (PCM). Daarmee

draaien de woningen grotendeels op eigen stroom.

Door deze maatregelen wordt jaarlijks een besparing van 145.000 kg CO₂ behaald en wordt energieverbruik teruggebracht tot onder de 70 kWh

per m² gebruiksoppervlak. De groepswooningen voldoen hiermee aan de klimaatdoelen van het Parijsakkoord voor gebouwen. Ze verbruiken weinig energie, stoten weinig CO₂ uit en zijn klaar voor de toekomst. Het project wordt in april 2026 afgerond.

Omring bouwt duurzaam icoonproject op Texel

Zorgorganisatie:

Omring

Initiatief:

Het Groene Verpleeghuis
voor een groen en duurzaam Texel

Jolanda Buwalda
Bestuurder Omring

Op Texel wordt de laatste hand gelegd aan een splinternieuwe zorglocatie van zorgorganisatie Omring, dat meer is dan de vervanging van een verouderd pand. Het Groene Verpleeghuis laat zien hoe Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) in de zorg concreet vorm kan krijgen.

Het Groene Verpleeghuis, dat aan de rand van Den Burg wordt gebouwd, vervangt het bestaande verpleeghuis Hollewal, dat meer dan veertig jaar oud was. Bij de bouw is op alle aspecten gekeken hoe zo duurzaam en circulair mogelijk kon worden gewerkt. Vanuit de sloop van een oude school op het terrein is materiaal geoogst dat wordt hergebruikt in het nieuwe gebouw. Een groot deel van het overige bouwmaterial komt van het eiland zelf, zodat er minder CO₂-uitstoot is van vervoer. Voor deze nieuwbouw werkt zorgorganisatie Omring nauw samen met consortium GROOS!, een tijdelijk samenwerkingsverband van duurzame ondernemers. Deze partijen werken zoveel mogelijk samen met lokale Texelse aannemers.

Het nieuwe verpleeghuis is energieneutraal. Onder het gebouw liggen meer dan twintig bodembronnen die zorgen voor warmte in de winter en koelte in de zomer. Er wordt vloerverwarming en

-koeling gebruikt en goede isolatie met onder andere driedubbel glas. Zonnepanelen leveren een deel van de energie die nodig is.

People, Planet, Prosperity

Het Groene Verpleeghuis is meer dan een duurzaam gebouw. De nieuwbouw past binnen een bredere ontwikkeling in de zorgsector, waarin organisaties steeds nadrukkelijker kijken naar hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Deze zogenoemde MVO-beweging draait niet alleen om het verduurzamen van gebouwen, maar ook om de vraag hoe zorg ook op lange termijn betaalbaar, menselijk en verantwoord kan blijven. Bij Omring krijgt die afweging vorm via het principe People, Planet, Prosperity: een manier om keuzes te wegen op hun effect voor mensen, milieu en economische houdbaarheid. In Het Groene Verpleeghuis komen die drie perspectieven samen.

"Texelse mossen en tuinen zorgen voor verkoeling en biodiversiteit."

Het ontwerp van Het Groene Verpleeghuis rust op vier pijlers: gezond en sociaal, groen, circulair en energie. Zo krijgt het gebouw tweekamerappartementen met eigen sanitair en moet de indeling bewoners stimuleren om te bewegen en elkaar te ontmoeten, zonder dat het onrust veroorzaakt. Veel daglicht, zicht op buiten en een prettig binnenklimaat zijn uitgangspunten. 'Het gebouw en de omgeving moeten ondersteunend zijn voor het welzijn,' zegt Omring-bestuurder Jolanda Buwalda.

Regenwater en Texelse mossen

Groen speelt daarbij een zichtbare rol. Rondom het gebouw komen tuinen waar bewoners en bezoekers kunnen wandelen of zitten. Op het dak groeit een mix van Texelse mossen, grassen en planten, die bijdraagt aan biodiversiteit en verkoeling. Regenwater wordt opgevangen om drinkwater te besparen. 'We hebben ook gekeken naar het recyclen van water,' zegt Buwalda. 'Er is een verschil tussen spoelwater en drinkwater, en dat vraagt om een ander type installatie in het gebouw.'

Omring wil dat Het Groene Verpleeghuis bijdraagt aan het welbevinden van de bewoners en de vitaliteit van de zorgprofessionals. Daarbij is bijvoorbeeld gekeken naar licht en een inrichting van het gebouw die rustgevend en verbindend is. Slimme domotica en korte looplijnen verlichten het werk van medewerkers.

Daarnaast krijgt het nieuwe verpleeghuis een open karakter. Mantelzorgers, vrijwilligers en omwonenden zijn ook welkom in de koffiecorner.

'Bewoners blijven onderdeel van de Texelse gemeenschap,' zegt Buwalda. 'Dat is ook duurzaamheid.'

Brommers van links

De bestuurder, die door dit project finalist was voor de Jeroen Meijerink Award 2025, is trots op wat er wordt neergezet: 'Maar het is ook heel erg spannend. Omdat we een paar ongebaande paden bewandelen, kom je soms onverwachte brommers van links tegen. En dan denk je: wat doen we nu? Bijvoorbeeld toen er een installatie op een bepaalde plek in het gebouw te veel geluid maakte, waardoor het op een andere plek moest worden gezet. Of toen schapenwol eigenlijk niet genoeg bleek te werken als isolatiemateriaal en vervangen moest worden door vlas.'

'Als bestuurder sta je normaal helemaal niet stil bij dat soort inzichten of dilemma's', zegt Buwalda. 'Dan ben je meer bezig met hoe het eruit ziet. Zijn de appartementen mooi? Zijn de zorgprofessionals tevreden? Dit onder de motorkap van een bouwproces kijken, van een skelet bouwen tot en met materiaalkeuze en de tegenvallers die bij zo'n proces horen, is een heel andere tak van sport', zegt Buwalda.

Meer dan geld

En er hangt een behoorlijk prijskaartje aan, al geeft Buwalda direct aan dat de zorgorganisatie dit vooral als leergeld ziet. 'Dit heeft nog niemand neergezet, op deze manier. Dus de geleerde lessen en inzichten delen we straks graag met andere zorgorganisaties. En ik ben ervan overtuigd dat dit project

ook op een heel andere manier zal gaan renderen dan alleen in geld: het is een maatschappelijke investering die je doet op je gebouw.'

Het project sluit aan bij bredere duurzaamheidsambities van Omring. Zo werkt de organisatie met Green Teams, zijn alle locaties brons gecertificeerd voor de Milieuthermometer Zorg en is Omring aangesloten bij de Green Deal Duurzame Zorg 3.0. Eerdere initiatieven, zoals afvalscheiding op woongroepen en het terugdringen van medicatieverspilling, leverden aantoonbare resultaten op. Voor Buwalda past het Groene Verpleeghuis in haar visie op bestuurschap. 'Verandering komt niet vanzelf. Je moet bereid zijn om voorop te lopen, ook als het ingewikkeld wordt.'

Bekijk hier hoe duurzaamheid bij Omring eruitziet!

"Je moet bereid zijn om voorop te lopen, ook als het ingewikkeld wordt."

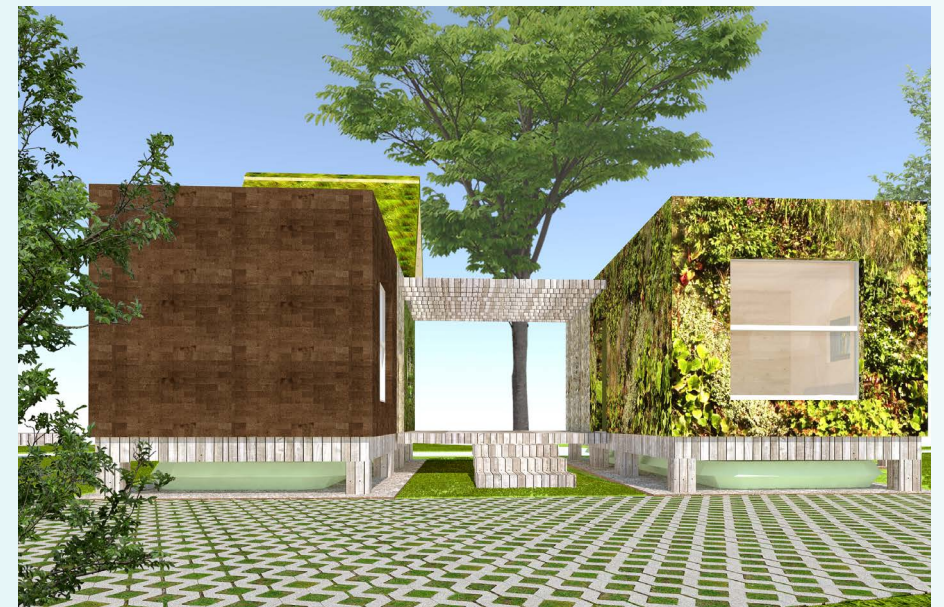

Zorgorganisatie:
Zorggroep Zaanstreek

Initiatief:
Bio-receptief Microhabitat

Nieuw groen woonconcept biedt zorgverleners huisvesting

Zorggroep Zaanstreek wil twee uitdagingen verbinden: het woningtekort voor zorgprofessionals aanpakken en de ambitie om de locaties groener en toekomstbestendiger te maken. Het resultaat: het Bio-Receptief Microhabitat.

Duurzaamheid hoort bij goed zorgen, vindt Zorggroep Zaanstreek. Voor hun bewoners, medewerkers én de wereld om ons heen. Daarom ontwikkelde de zorgorganisatie samen met de TU Delft een Bio-Receptief Microhabitat.

'Dit zijn kleine, duurzame huisjes die samenwerken met de natuur', legt Rutger de Graaf van Zorggroep Zaanstreek uit. 'De gevels en daken zijn zo ontworpen dat planten, mossen en insecten er vanzelf een plek vinden. Voor onze medewerkers

zullen het fijne, betaalbare woningen zijn. Voor de omgeving betekent het extra groen, meer koelte en meer biodiversiteit en voor de zorginstelling betekent het een levendige, gemengde gemeenschap, waarin jong en oud elkaar ontmoeten en versterken.'

De compacte woningen zijn 30m² groot, modulair en passen op kleinere, nog ongebruikte plekken rond de zorglocaties van Zorggroep Zaanstreek. De huisjes worden met natuurlijke, herbruikbare materialen

gebouwd. Dat scheelt meer dan drie ton CO₂ die door deze bouwwijze niet in de atmosfeer belandt. De bouw moet nog beginnen en start naar verwachting met tien huisjes.

Zorgorganisatie:

BrabantZorg

Initiatief:

Nieuw woonconcept in de natuur

De Nieuwe Hoeven: **van verouderd verpleeghuis naar wonen in het groen**

Van een ouderwets verpleeghuis naar een duurzaam gebouw 'vakantiepark' in de natuur, mét open-deuren-beleid. Zorgorganisatie Brabant-Zorg kreeg het voor elkaar met woonzorgcentrum Nieuwe Hoeven in Schaijk.

Nieuwe Hoeven was in Nederland een van de eerste verpleeghuizen voor mensen met dementie. Het gebouw uit 1970 had lange donkere gangen en was inmiddels verouderd. Bewoners konden alleen op de afdeling rondlopen, de kamers waren klein en het sanitair werd gedeeld.

Hoe anders is dat sinds de nieuwbouw, die medio 2024 is afgerond.

Het woonzorgcentrum kent nu negen kleinschalige groepswoningen, een levendig buurthuis met horeca waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en een grote tuin waar bewoners kunnen genieten van het groen aan de rand van natuurgebied de Maas-horst. De architectuur is in de sfeer van de Brabantse boerderijen uit de omgeving.

De nieuwe gebouwen zijn gasloos en er liggen honderden zonnepanelen op de daken die mooi verwerkt zijn in het dak. Regenwater wordt opgevangen in wadi's en de gebouwen gebruiken de bodem voor verwarming en koeling. Daarnaast zijn de gebouwen opgebouwd uit houtskeletbouw, wat een aanzienlijke CO₂-reductie in het bouwproces betekende en een warme uitstraling heeft. Naast de kronkelige maar wel goed toegankelijke wandel-

paden is er een belevingstuin, dierenweide en een moestuin.

De bewoners met dementie hebben elk hun eigen appartement met badkamer en kleine keuken en lopen via een eigen terrasdeur zo de grote tuin in. Er zijn geen grote, stalen hekken meer in beeld, enkel lage, houten schapenhekjes. Het terrein en de woonomgeving zijn zo ingericht dat de natuur een belangrijke rol kan spelen in het leven van de negentig bewoners en vanuit alle gebouwen is zicht op het groen. Wie niet beter weet, zou denken op een vakantiepark in de natuur te zijn.

[Bekijk hier de video van Brabant-Zorg Nieuwe Hoeve](#)

Zorgorganisatie:
Vughtsterste

Initiatief:
Verduurzamen vastgoed
via DUMAVA subsidie

Duurzaam verbouwen in plaats van sloop en nieuwbouw

Dankzij de DUMAVA-subsidie* gaat zorgorganisatie Vughtsterste een oud schoolgebouw grondig duurzaam renoveren. Vughtsterste kocht het schoolgebouw uit de jaren vijftig om hier seniorenwoningen te realiseren en ontving hiervoor 770.000 euro vanuit de DUMAVA-regeling. Dit is een subsidie voor zorgorganisaties die bestaand vastgoed willen verduurzamen, gefinancierd vanuit het Klimaatfonds. 'Zonder deze subsidie hadden we niet kunnen verbouwen en was het goedkoper geweest om de school af te breken en er een nieuw gebouw neer te zetten', vertelt duurzaamheidscoördinator en manager Vastgoed & Beheer Johan Schoonus van Vughtsterste.

Het geld wordt gebruikt voor het isoleren van het dak, de gevel, vloer en de ramen en voor een warmtepomp, zonnepanelen en LED-

verlichting. Hiermee wordt het oude gebouw tot een A+++ energieniveau gebracht. Naast het schoolgebouw zal Vughtsterste bovendien een aantal nieuwe, duurzame woningen realiseren. De verbouwing is net van start gegaan. Naar verwachting zijn medio 2027 zestig seniorenwoningen gerealiseerd. Het complete gebouw is zo ontworpen dat het weinig impact heeft op het milieu. De gebruikte materialen zijn duurzaam en de CO₂-uitstoot tijdens de bouw is laag.

'Duurzaamheid staat zeer hoog op onze agenda', zegt Schoonus. 'Omdat we een kleine organisatie zijn, kunnen we sneller schakelen. Aan de andere kant moeten we soms wat harder werken om dingen voor elkaar te krijgen. Maar als ik zie dat we in de regio vaak de eerste zijn die duurzaamheidsdoelen afvinkt, dan maakt me dat heel trots.'

*Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed

Circulariteit

Initiatieven

Klik op één van de paginanummers om naar het artikel te gaan.

ActiZ in Actie: handreiking
verduurzaming van continentiezorg

Eerste zorgorganisatie in Nederland
met duurzame handschoenen

Aan de slag met wasbaar
incontinentiemateriaal

Inco-materiaal laat grootste
CO₂-voetafdruk achter

SVRZ kiest voor duurzame
schoonmaakmiddelen

Handreiking verduurzaming van continentiezorg voor care-instellingen

> Waarom: Incontinentiemateriaal veroorzaakt jaarlijks ongeveer 200 miljoen kilo afval in de Nederlandse zorgsector, wat neerkomt op ongeveer 8 procent van de totale restafvalstroom (niet recyclebaar afval). In de ouderenzorg vormt incontinentiemateriaal ongeveer de helft van het totale restafval. De Green Deal Duurzame Zorg 3.0 stelt als doel om de restafvalstroom in 2030 met 75 procent te verminderen en het gebruik van incontinentiemateriaal met 5-10 procent te verlagen. Om zorgorganisaties hierbij te helpen is een handreiking ontwikkeld.

> Hoe: De handreiking focust zich op vijf manieren om het gebruik van incomateriaal terug te dringen en de afvalstroom te verminderen: aandacht voor preventie en correct gebruik, wasbaar incontinentiemateriaal, heruitgifte van ongebruikt materiaal, slimme inco en recycling. Deze strategieën zijn opgesteld aan de hand van de circulaire R-ladder. Hoe hoger een strategie op de R-ladder staat, hoe meer grondstoffen met de strategie worden bespaard. In de handreiking wordt ingegaan op de effecten van de strategieën en staan praktische tips over hoe zorgorganisaties hier zelf mee aan de slag kunnen. Met deze handreiking willen we organisaties ondersteunen bij het maken van een onderbouwde afweging tussen verschillende strategieën, afhankelijk van de context, doelgroep en beleidsdoelen.

In de praktijk:

Er staan inspirerende voorbeelden in de handreiking, zoals dat van AxionContinu die samenwerkt met Apotheek van de Toekomst. Dit is een hulpmiddelen heruitgifte project dat inzamellocaties opzet en hulpmiddelen aanbiedt aan zorgorganisaties.

Op één locatie van AxionContinu staat inmiddels een rolcontainer waar bewoners en naasten ongebruikte zorg- en hulpmiddelen, zoals incontinentiemateriaal, kunnen inleveren.

[Bekijk de handreiking hier](#)

Zorgorganisatie:
Park Zuiderhout

Initiatief:
Duurzame handschoenen

Eerste zorgorganisatie in Nederland met duurzame handschoenen

Park Zuiderhout in Teteringen doet vervuilende wegwerphandschoenen in de ban. Medewerkers dragen vanaf nu alleen nog een duurzamere variant.

De duurzame wegwerphandschoenen zijn van Gloovy Eco Gloves, een bedrijf dat tijdens de coronacrisis op dit idee kwam. De handschoenen zijn duurzaam geproduceerd en recyclebaar. Distributeur Schwartzmans zorgt voor het leveren en afhalen ervan. De handschoenen zijn eerst getest bij Park Zuiderhout, waar medewerkers gemiddeld 3500 doosjes van

100 handschoenen per jaar gebruiken. Door over te stappen op de recyclebare variant besparen ze 50 procent CO₂-uitstoot ten opzichte van de standaard nitril handschoenen. Dit is vergelijkbaar met 78 retourvluchten Amsterdam-Londen.

Zorgorganisatie:
Saffier

Initiatief:
Pilot met wasbaar
incontinentiemateriaal

Aan de slag met **wasbaar** incontinentiemateriaal

Is incontinentiemateriaal herbruikbaar? Zorgorganisatie Saffier onderzoekt of wasbaar incontinentiemateriaal een realistisch en duurzaam alternatief kan zijn voor wegwerp-producten.

Incontinentiemateriaal belandt dagelijks in grote hoeveelheden bij het restafval van zorgorganisaties. Saffier onderzoekt binnenkort in een pilot of dat anders kan: 'Voor ons is het vooral een kans om te bepalen welke stappen we kunnen en willen zetten om één van de grootste afvalstromen te verminderen' zegt Marloes van der Heiden, Projectleider Duurzaamheid bij Saffier.

Gespecialiseerd wasproces

Bij de pilot wordt ook gekeken naar praktische vraagstukken, zoals: wordt het wassen centraal of juist dicht bij de locaties gedaan? Hoe kunnen vervoerlijnen efficiënt worden ingericht? Wat is technisch en organisatorisch haalbaar? En vooral: wat sluit aan bij de wensen van medewerkers en cliënten?

Hierbij werkt de zorgorganisatie samen met Priovention, een bedrijf dat het

wasbare incontinentiemateriaal INDI (intelligent diaper) heeft ontwikkeld. Het bedrijf levert niet alleen het product, maar regelt ook het was- en reinigingsproces. Zo blijft het materiaal herbruikbaar en voldoet het aan de eisen die in de zorg gelden. Het product en wasproces is nog in ontwikkeling en wordt samen met de resultaten van een pilot in de gehandicaptenzorg doorontwikkeld.

"Voor ons is het vooral een kans om te bepalen welke stappen we kunnen en willen zetten om één van de grootste afvalstromen te verminderen."

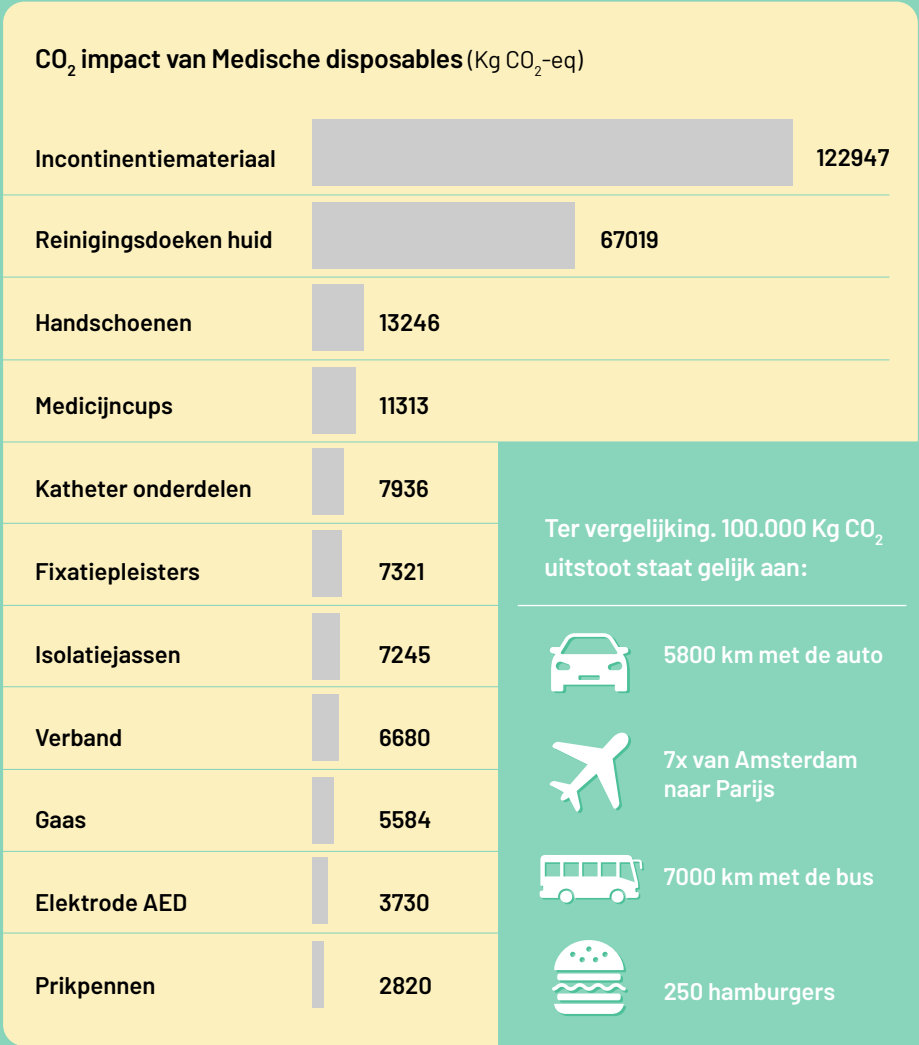
Zorgorganisatie:
IJsselheem

Initiatief:
CO₂-impact
medische disposables in kaart

Inco-materiaal laat grootste CO₂-voetafdruk achter

Zorgorganisatie IJsselheem onderzocht welke medische disposables de grootste CO₂-voetafdruk hebben en maakte hiervan een top 11.

Sinds het ondertekenen van de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 strijdt IJsselheem op verschillende vlakken tegen de CO₂-uitstoot. Maar hoe meet je nu of in 2026 minstens 20 procent van de medische hulpmiddelen herbruikbaar is? Om hier richting aan te geven bracht de zorgorganisatie in kaart welke medische hulpmiddelen er ingekocht zijn en welke CO₂-voetafdruk dat achterliet. 'Want wat start als een medische disposable, eindigt als afval', zegt duurzaamheidscoördinator Suzette Ruijs. De infographic laat zien dat incontinentiemateriaal op nummer 1 staat.

SVRZ kiest voor duurzame schoonmaakmiddelen

Zorgorganisatie:
SVRZ

Initiatief:
Duurzame schoonmaakmiddelen

Zorgorganisatie SVRZ werkt de afgelopen jaren gericht aan het verduurzamen van de bedrijfsvoering. Hierbij is ook aandacht voor schoonmaakmiddelen. Door over te stappen op duurzame varianten en een beperkter assortiment, draagt de zorgorganisatie bij aan circulariteit.

SVRZ heeft in 2025 het zilveren certificaat van de Milieuthermometer Zorg behaald. Een van de eisen is dat 25 procent van de dagelijkse schoonmaakmiddelen een eco-label moet hebben. SVRZ koos bewust voor de ambitieuzere route en verhoogde dit aandeel naar 80 procent.

Duurzaam en eenvoudiger assortiment.
In samenwerking met de leverancier werd een duurzaam kernassortiment samengesteld, variërend van dagelijkse en periodieke reiniging tot was- en vaatwasmiddelen. Tegelijkertijd werd het assortiment sterk vereenvoudigd: van 275 verschillende producten naar 90, inclusief materialen zoals moppen en microvezeldoeken.

Logistieke winst
Ook logistiek leverde dat winst op. Waar eerder kant-en-klare flessen werden gebruikt, werkt SVRZ nu met geconcentreerde middelen die ter plekke met

water worden aangelengd. Eén verpakking levert tot 75 liter schoonmaakproduct op, wat het transportvolume en de opslag aanzienlijk vermindert.

Verbeteren van efficiëntie
'De nieuwe werkwijze vroeg om duidelijke afspraken en training', zegt Mike van der

Sterren, projectleider duurzaamheid bij SVRZ. 'Medewerkers kregen instructies over dosering en gebruik, zodat overal op dezelfde manier wordt gewerkt. Met deze aanpak verbeteren we niet alleen de duurzaamheid, maar ook de kwaliteit en efficiëntie van de schoonmaak.'

Initiatieven

Klik op één van de paginanummers om naar het artikel te gaan.

ActiZ in Actie: handreiking genees-
middelveorraden zorginstellingen

Aanpak medicatiegebruik
en -verspilling

Slimme medicatiebufferkast

Medicijngebruik en -verspilling

Herziening van de Handreiking werkvoorraad geneesmiddelen

> **Waarom:** In 2011 heeft ActiZ samen met de VGN en de Nederlandse ggz de Handreiking werkvoorraad geneesmiddelen opgesteld. Deze handreiking heeft betrekking op de samenstelling en het beheer van de voorraad geneesmiddelen die artsen ter beschikking staat voor toediening aan cliënten bij de uitoefening van hun werkzaamheden. Deze is inmiddels verouderd op het gebied van wet- en regelgeving. Daarnaast is nog geen rekening gehouden met duurzaamheid. Een van de doelen van de herziening is dan ook om bij te dragen aan het tegengaan van verspilling van geneesmiddelen in zorgorganisaties.

> **Hoe:** In 2025 is ActiZ in samenwerking met andere partijen gestart met een herziening van de handreiking. Verschillende deelnemers van het netwerk coördinatoren duurzaamheid zijn gevraagd mee te denken en hebben ook meegelezen met de nieuwe conceptversie.

Goed om te weten: De vernieuwde 'Handreiking geneesmiddelen voorraden zorginstellingen' verschijnt naar verwachting in de eerste helft van 2026.

Zorgorganisatie:

Amstelring

Initiatief: In kaart brengen
van medicatieverspilling

Elke pil maakt het verschil in de strijd tegen medicatieverspilling

Medicijnverspilling is niet alleen een verlies van kostbare middelen, maar ook een onnodige belasting voor het milieu.

Daarom onderzoekt Amstelring, in samenwerking met Stichting Repharmable, hoe deze verspilling ontstaat en wat er nodig is om dit structureel aan te pakken. Op twee locaties van de zorgorganisatie is medio 2025 de pilot 'Elke pil maakt het verschil' van start gegaan. In 2026 volgen nog acht locaties. De zorgteams houden dan bij welke medicijnen worden weggegooid en waarom.

Deze registratie levert waardevolle inzichten op: hoeveel wordt er verspild? Op welke momenten in het zorgproces? En waarom? Door de oorzaken bloot te leggen, kan de zorgorganisatie gericht verbeteringen aanbrengen in de hele keten: van voorschrijven en bestellen, tot opslag en gebruik. 'Medicijnverspilling is vaak het gevolg van hoe onze processen zijn ingericht,' zegt Hanke

Bulthuis, Projectleider en Beleidsadviseur Duurzaamheid bij Amstelring. 'Door samen met de zorgteams te meten en met de behandelaren de onderliggende oorzaken te analyseren, maken we niet alleen verspilling zichtbaar, maar werken we ook aan duurzame verbeteringen binnen de keten.'

De pilot is na een jaar afgerond, maar dat betekent niet dat de zorgorganisatie in de tussentijd stilzit. 'Repharmable maakt elke drie maanden een uitdraai van de tussentijdse resultaten, waarmee we alvast laaghangend fruit kunnen plukken,' zegt Bulthuis. Zo zagen ze dat medicatie werd weggegooid, omdat een cliënt in het ziekenhuis was opgenomen. De oorzaak: een vergeten vinkje in Medimo, waarmee medicatie kan worden stopgezet. 'Door artsen hierop

te attenderen, werd het probleem vrij makkelijk opgelost.'

Ook werd dankzij het monitoren zichtbaar dat veel medicatie over de datum uit de voorraad werd weggegooid. Bulthuis: 'Een minder grote voorraad is dan de oplossing.' Opvallend vindt zij het enthousiasme waarmee zorgprofessionals met de registratie aan de slag gaan: 'Medicijnverspilling is hen ook een doorn in het oog en ze zien dat er nu gericht acties ondernomen worden. Dat werkt motiverend: het maakt écht een verschil.'

"Medicijnverspilling is voor zorgprofessionals ook een doorn in het oog."

Zorgorganisatie:
Archipel Zorggroep

Initiatief:
Digitale medicatiebufferkast

Minder verspilling en overbodige controle door slimme medicatiebufferkast

De medicatiebufferkast NexsysADC heeft veel voordelen, ziet Archipel Zorggroep: minder medicatieverspilling, tijdsbesparing, betere registratie en veiliger werken met medicatie.

De slimme medicatiebufferkast is voor medicatie die niet op naam is gesteld en als zo nodig of in nood gebruikt wordt. Zoals antibiotica, opiaten en pijnstilling voor terminale cliënten. In de software van de kast wordt nauwkeurig bijgehouden welke medicatie in de kast aanwezig is en in welke hoeveelheden. Wanneer de voorraad slinkt, geeft het systeem tijdig een seintje.

Verspilling voorkomen

Bij het vullen van de kast wordt de houdbaarheidsdatum van de medicijnen ingevoerd. Wanneer de medicatie over de datum is, geeft de medicatiekast dit aan. 'Door alle data kunnen we zien welke medicatie weinig gebruikt wordt en mogelijk niet meer in de buffer thuishoort', zegt Yvonne van Eersel, Programmaleider Duurzaamheid bij Archipel Zorggroep. 'De aantallen die gebruikt worden wisselen per locatie. Hier kan dus ook op aangepast worden, wat verspilling voorkomt.'

Risicovolle medicatie

Maken zorgprofessionals een telfout bij het uitnemen van risicovolle medicatie? Dan geeft de medicatiebufferkast een signaal af. Van Eersel: 'Dankzij deze tijdige signalering, kan de

telfout hersteld worden. Door hier vervolgens met elkaar over te praten, leren we ervan. Zo ontstaat er meer bewustzijn over risicovolle medicatie, medicatieveiligheid, hoeveelheden en waarom registratie belangrijk is.' De dubbele controle door een andere zorgcollega is dankzij de slimme medicatiekast niet langer nodig, wat papierwerk en tijd bespaart. Naar verwachting beschikt binnenkort elke Archipel-locatie over een medicatiebufferkast.

Colofon:

Ontwerp en opmaak: maan identity. design. content.
Ulvenhout

©maart 2026

Deze uitgave mag zonder toestemming van ActiZ voor niet-commercieel gebruik worden gedownload. Afzonderlijk gebruik van het beeldmateriaal is niet toegestaan. Voorts alle rechten voorbehouden.

Disclaimer

Deze uitgave is met grote zorgvuldigheid en met gebruikmaking van de meest actuele gegevens tot stand gekomen. Het is evenwel niet geheel uitgesloten dat de informatie in deze uitgave onjuistheden en/of onvolkomenheden bevat. ActiZ aanvaardt geen aansprakelijkheid voor directe of indirecte schade ontstaan door eventuele onjuistheden en/of onvolkomenheden. Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.